שימוש בכיריים נפרדות לבשר ולחלב

א. שו"ת כתב סופר יורה דעה סימן נד

ונפשו בשאלתו לשמוע מה עמדי ע"ד תנורים של ברזל (שפארהערד) שמבשלים קדירות של בשר ושל חלב יחד, וכל פעם נשפך מן הקדירה של בשר על התנור וכו"פ משל חלב, ומושיבין במקום שנשפך של בשר, קדירה של חלב, וכן איפכא בלי שום הכשר, ועיניו ראו וכן תמהו על זה, ועיני כבודו שוטטו בכ"מ הראוי' ומורה באצבע על פסקו של רמ"א סימן צ"ב ס"ח כלי שנוגע בכלי אין אוסרי' זא"ז, ובט"ז ממש כנדון שלנו והראה פנים לכאן ולכאן כאשר יבואר לפנינו,

ב. רמ"א אורח חיים סימן תנא סע' ד

חצובה צריך ליבון

ג. משנה ברורה סימן תנא ס"ק לד

חצובה צריך ליבון - הוא כלי שיש לה ג' רגלים ומעמידין עליה קדרה או מחבת בתנור על האור כל השנה ואם רוצה להשתמש בה בפסח צריך ללבנה באור לפי שלפעמים נשפך עליה עיסה ונבלע בה טעם חמץ ע"י האור. וזהו רק לכתחלה משום חומרא דחמץ דבאמת שתי קדרות הנוגעות זו בזו אין יוצאת הבליעה מזו לזו כמבואר ביו"ד סימן צ"ב ס"ח וגם יש לתלות שאף אם נשפך כבר נשרף והלך לו כיון שבכל שעה היא על האש וע"כ בודאי די לזה בליבון קל ובדיעבד אף אם נשתמש עליו בלי ליבון כלל ג"כ אין לאסור:

ד. רמ"א אורח חיים סימן תנא סע' כב

ותנור של בית החורף דינו ככלי חרס ואסור לשום שום דבר על התנור בפסח

ה. מגן אברהם סימן תנא ס"ק מד

על התנור - וה"ה על הקכלי"ן משום שרגילין להשים בהן קרעפלי"ך וחתיכות פת וכלי חרס הם ואין יוצא מידי דפיו לעולם דלאו כבשונות הם ומי שירצה יתן ברזל תחתיהן וישתמש עליו בפסח (מהרי"ל)... ומיהו צ"ע אם יש לאסור בדיעבד כשהמאכל בקדירה והניחוהו על התנור כשהיה חם דקי"ל דאין האיסור מפעפע מדופן לדופן, ותו דבתנורים שלנו שעל התנור אינו אלא טוח בטיט אם יחזור ויטוח טיט חדש כעובי אצבע או פחות בודאי שאין החמץ מפעפע מדופן לדופן דרך הטיט... ומור"ם לובלין בתשו' סי' ק"ז כ' אם הושיבו קדירה על תנור בית החורף או בתוכו בפסח חומרא יתירה הוא ולא נמצא בשום פוסק כ"א במהרי"ו ודי בזה לאסור לכתחל' אבל לא בדיעבד עכ"ל ונ"ל משום דס"ל דאין מפעפע מדופן לדופן וכ"פ בי"ד סי' צ"ב סס"ח...

ו. שו"ת כתב סופר יורה דעה סימן נד

והנה מסתימת המרדכי שממנו מקור דין זה יוצא כלי שנגע בכלי וכן באו"ה כלל ל"ו לא כתב לחלק בין לכתחילה לדיעבד ומה שהביא פר"מ נ"י מאו"ח סי' תנ"א ובמ"א ס"ק מ"ד בשם תשובת מהר"מ לובלין שכ' על מהרי"ל שמביא רמ"א חומרא יתירא הוא ודי לנו לאסור לכתחילה ולא בדיעבד נראה ממשמעות דבריו כי לכתחילה נמי ג"כ חומרא יתירה ומחמיר בי' הואיל שיצא מפי מהרי"ו לאסור אפי' בדיעבד וי"ל ג"כ בחמץ חיישינן שמא נדבק משהו בעין משום חומרא דחמץ אבל בשאר איסורים נראה דאפילו לכתחילה מותר לכאורה:

אלא בט"ז סי' צ"ז שכ' והא דכ' רמ"א במחבת שנזהרים היינו לכתחילה נראה דעתו דטעמא דרמ"א דנזהרים אפי' במחבת משום כלי שנגע בכלי לכתחילה אסור, וכבר השיב הפמ"ג שם דבת"ח נראה הטעם שנזהרים שמא ישפוך לחוץ ואין ראיה מזה מ"מ עכ"פ נראה דעת הט"ז לאסו' לכתחילה כלי בכלי שוב ראיתי לפמ"ג סי' ק"ה אות כ"ב שכתב לכתחילה אין לעשות כן ליגע קדירה בקדירה אפי' אין בהם תבשיל וציין על כנה"ג ועיינתי בכנה"ג סי' ק"ה אות נ"א שכתב דלכתחילה יש לאסור מדי דהוה חתיכה של בשר ושל חלב או של איסור דנגען מותר בדיעבד ומ"מ לכתחילה אסור כן בזה וראיה זו ודמיון זה איני מכיר בב' חתיכות לכתחילה אסור משום דנדבק מזה בזה כבסי' צ"א ובש"ך שם דווקא ביש בהם לחלוחי' וכן איסור בכלי של היתר או איפכא מה"ט ועיין בש"ך שם אבל כלי בכלי שיבשום לגמרי ובלוע בתוכו למה לנו לאסור לכתחילה וכשהם מגולים בלא"ה יש לאסור לכתחילה משום ניצוצות עיין רמ"א סי' ק"ח ובסי' קי"ח ובש"ך שם אבל בדליכא חשש זה לא ידעתי טעם...

ז. שו"ת כתב סופר יורה דעה סימן נד

אלא דממ"ש רמ"א סי' צ"ב ס"ח מיהא לכתחילה יש לזהר בכ"ז משמ' דקאי על כל מה שכ' שם אפי' מכוסה וכ"ש בכלי שנגע בכלי וקו"ח דזיעה במכוסה אינה אוסרת ומ"מ לכתחילה יש ליזהר כ"ש בכלי שנגע בכלי ויש לדחות דמשו"ה יש לזהר לכתחילה שמא לא יהי' מכוסה יפה וזיעה עולה בלי הפסק אבל להגיע קדירה ולקדירה לכתחילה אפי' ואפשר אפי' בב' קדירות יש לזהר דבאין מכוסה יש לחוש משום ניצוצות כמ"ש ובמכוסה יש לחוש שמא לא יהיה מכוסה כ"כ או תפול הכסוי וכ"ז בנגיעת וסמיכת קדירה לקדירה אצל האש אבל בהוראתו של הט"ז שהעמידו קדירו'

חולבות במקום הפלאדין זאח״ז אפי׳ לכתחילה מותר כה״ג:

ולפ״ז בנדון שלנו שמשימין קדירה של בשר במקום שהיה החלב נשפך או איפכא יש להקל אפי׳ לכתחילה ואפי׳ היה קדירה של בשר שמן כמ״ש אלא כיון דס״ל לט״ז סי׳ צ״ז לאסור לכתחילה אפי׳ כעובדא דידי׳ דכ׳ טעמא דרמ״א במחבת לכתחילה נ״ל הנה רמ״א צ״ב ציין על הגש״ד ושם נאמר אחר שביאר השיטות וחלוקים בין כלי למאכל ובין ב׳ חתיכות סיים ומ״מ המחמיר בכ״ז תבוא עליו ברכה כי הרבה יש לדקדק בסברות הללו עכ״ל וביש״ש פכ״ה מביאו וכ׳ עליו ולמה לנו להחמיר ואינו רואה מקום לחומרא זו כי רוב הגאונים תפסו כדברי רבינו ברוך וגם רמ״א בסי׳ ק״ה לא כ׳ שיש להחמיר או המחמיר תע״ב והיינו בחתיכה שנגעה בחתיכה כיון דר״פ הכי ס״ל ודיעבד הוא אבל בנגיע׳ בכלי מכלי לכתחילה יש לזהר ועוד דחילוק בין מכלי לחתיכה ובין כלי שנגע בכלי אינו ברור כ״כ לכן כ׳ סימן צ״ב שיש לזהר בכ״ז לכתחילה כנ״ל וכן בנדון של הט״ז בכלי שהושם במקום שנבלע בו בשר או איסור וכן בנדון שלנו א״ש:

ויפה עשה פר״מ נ״י ללמד זכות על שאין נזהרים לכתחילה דיש להם על מה שיסמוכו כיון שהתנורים של ברזל דומה למ״ש הרמ״א בת״ח כלל ע״ו דין ח׳ בקדירות של ברזל בתנור של חורף דמתלבן ונשרף ומובא בש״ך סי׳ פ״ז ס״ק כ״א ומה שפקפק פר״מ נ״י כי משימים אותו באותו רגע על התנור בוודאי לא יפה עושים אלא שבוודאי א״א באותו רגע עד שנבלע בתוכו לגמרי ואין היכר מבחוץ מקרוב שכבר נשרף וכלה ועוד י״ל כיון דבלא״ה בלוע זו אינה יוצאת בלא רוטב אלא שכ׳ רמ״א שיש לזהר לכתחילה וכתבנו טעמא משום די״ל דס״ל דיוצא בלא רוטב ואפשר בכה״ג שבולע ע״י כח חום האש דאין בקל לפלוט כ״ע מודים דאין בלוע כזו יוצאת בלא רוטב אפי׳ ע״י חום האש ול״א כה״ג כבולעו כך פולטו דהרי לפנינו דס״ל דאין יוצא כלל הבלוע בלא רוטב לכלי אחר ומאן דלא ס״ל כן מ״מ מודה דקשה לצאת, כ״ז ללמד זכות קצת על העושים ומשתמשים בכה״ג אבל כל הירא דבר ד׳ מדקדק ונזהר יהי׳ לו חתיכת ברזל לקדירה חולבת ועיין מג״א סי׳ תנ״א וכן נוהגין פה כל הירא וחרד לדבר ה׳ וכן ראוי להזהיר ולהנהיג ולהשומע יונעם יאכלו ענוים וישבעו הנלפע״ד כתבתי

א. חוות דעת - חלק הביאורים - סימן צב סק״כ

ומה דלא בעינן ס׳ ג״כ נגד הבלוע בכירה שכתב דא״צ ס׳ רק נגד הבעין נראה כיון דאין הבלוע יוצא מדופן לדופן בלא רוטב דבר מועט כזה לא מקרי רוטב כמ״ש התוס׳ בפסחים דף ע״ה ד״ה יטול והמרדכי פ׳ ג״ה ולפ״ז שתי קדרות שנוגעין זה בזה אפי׳ לחין מותר כשיש ס׳ נגד הבעין דזה לא מקרי רוטב להוציא הבלוע מדופן לדופן וראיה דהא בצלי דקאמרינן אין הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אף שבודאי הן לחין הרבה אלא ודאי דזה לא מקרי רוטב וה״נ בדין זה דהא דין זה דמדופן לדופן נלמד מחתיכה לחתיכה מכח ק״ו כמבואר בפוסקים ועש״ך ס״ק ל״ג שכתב בשם מהרש״ל דאם הקדרה מרותחת מחמת האש כוונתו אצל האש ופשוט:

ב. שו״ת מהרש״ם חלק ג סימן רלו

ע״ד שאלתו בקדירות של חרס באחד בשר ובשני חלב ונגעו זב״ז רותחין. ונסתפק בהא דב׳ קדירות שנגעו זב״ז דכשר דלמא דוקא בשל מתכות. אבל של חרס שטבען להפליט בחוץ דקי״ל דכ״ח מידייתי א״כ י״ל שאוסרים זא״ז, והביא ראי׳ מהא דסי׳ צ״ה ס״ג וט״ז שם דלהאוסרין חיישינן שמא בלעו זמ״ז בלא אמצעות המים והאריך מאוד בזה. והנה זה כמה שנים העירותי בזה והבאתי מש״ס דיומא ע״ח א׳ דבמנא דפחרא מישטל שטיל. ואח״ז בא לידי שו״ת ברכ״מ ושם סי׳ ח׳ העיר השואל בזה והוא דחה דברי׳ באורך ובסי׳ ט׳ העתיק תשו׳ הגאבד״ק פיעטרקוב שהחזיק ג״כ בהתירא ע״ש היטב. ואולם במ״ש שם לצדד דגם מה שמזיע הקדירה לחוץ ופולט הוא קלוש וטעמא בעלמא ולא ממש, יש להעיר ממשנה ט׳ פ״ב דמקואות המסדר קנקנים בבור ונתמלאו מים ופי׳ הרא״ש וב״י ותוי״ט דהיינו כדי שיבלע המים בדפנותיו וגם עברו לתוכן עד שנתמלאו מים. הרי דגם ממש נכנס דרך הדפנות של חרס. ואולי י״ל דשא״ה שהם כ״ח חדשים שלא שבעו עוד מלבלוע משא״כ בכלים ישנים ששבעו מלבלוע. ולפ״ז יש לחדש דאם בשלו בכלים חדשים שוב גם ב׳ קדירות הנוגעים זב״ז אוסרים זא״ז וצ״ע. ועכ״פ בכלים ישנים מוכח מהפוסקים להקל דסתם קדירות של חרס כמ״ש הב״י סי׳ קכ״ב בשם מרדכי והובא בברכ״מ שם וגם רו״מ הביאו ואפ״ה מותרים. אבל נראה דהיינו בסתמא כל שלא ראינו שיש מבחוץ זיעה לחה ורטיבות גדול אבל אם נדבק לחלוחית לקדירה שניי׳ אין מקום להקל. כמ״ש בס׳ זכרון אברהם להגאבד״ק ראדזין ליו״ד סוסי׳ צ״ב והעיר עמ״ש הרמ״ג במש״ז דגם במזיעין שרי דהיינו אם הקדירות מזיעין מבפנים למעלה אבל לא במזיעין מבחוץ ע״ש. ועפמ״ג או״ח סי׳ תמ״ז בא״א סוסק״ד וז״ל וב׳ קדירות נוגעים ומידייתו בארתי׳ ביו״ד סוסי׳ צ״ב ס״ח בלא מידייתי עכ״ל. אך דלפמ״ש החי״ד סק״כ יש להקל גם בזה דמעט זיעה אין לו דין רוטב. וע״ע ביא״פ סוסי׳ ע״ו בזה ומ״מ צ״ע להתיר הקדירה לכתחלה אף שלענין התבשיל יש לסמוך על החי״ד ויא״פ.